

רשומות

הצעות חוק

3 במאי 1953

162

י"ח באייר תשי"ג

עמוד

178

182

183

הצעת חוק המרז גפן, תשי"ג-1953

הצעת חוק ביטול פקודת החקירה במקרי שריפה, תשי"ג-1953

הצעת חוק האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג-1953

חוק חמרי נפץ, תשי"ג—1953

סימן א': פירושים

1. בחוק זה —
  - „חומר נפץ“ — לרבות כל חומר שהממשלה הכריזה עליו, באכרזה שפורסמה ברשומות, כעל חומר נפץ לענין חוק זה, וכן אביזריו של כל חומר נפץ לרבות פתיל, רקיטה, פצץ, תרמיל וכל הסגל או תכשיר אחר;
  - „חומר מאושר“ פירושו — חומר נפץ שהממשלה אישרה אותו, באכרזה שפורסמה ברשומות, לענין חוק זה;
  - „חומר בלתי מאושר“ פירושו — חומר נפץ שאינו חומר מאושר;
  - „ייצור“ לענין חמרי נפץ, פירושו — הרכבתם של אותם חמרים מחלקיהם השונים, בכל תהליך שהוא, הפיכתם מחומר מסוג אחד לחומר מסוג אחר, שינויים תיאומים לשימוש או תיקונם;
  - „כלי הסעה“ פירושו — כל כלי המשמש להסעת בני אדם או משאות, ביבשה, בים או באוויר, בין מנועי ובין שאינו מנועי;
  - „מקום“ לענין חמרי נפץ — לרבות כלי הסעה;
  - „בית חרושת לחמרי נפץ“ פירושו — מקום שמייצרים בו חמרי נפץ לפי חוק זה;
  - „מחסן חמרי נפץ“ פירושו — מקום שמחסינים בו חמרי נפץ לפי חוק זה;
  - „מכירה“ — לרבות גרם מכירה וכל עסקה, בתמורה או בלי תמורה, ובכלל זה שכירות או מתן זכות שימוש, והביטוי „קניה“ יתפרש לפי כך;
  - „שר“ פירושו — חבר הממשלה, במידה שהממשלה העבירה לו סמכות בכיצוע חוק זה;
  - „מפקח“ פירושו — מי שנתמנה על ידי שר כמפקח לצורך חוק זה.

סימן ב': ייצור חמרי נפץ

2. לא ייצר אדם חומר מאושר אלא בבית חרושת לחמרי נפץ ולפי היתר מאת שר.
3. לא ייצר אדם חומר בלתי מאושר אלא לשם נסיונות מדעיים בלבד ולפי היתר מאת שר.
4. לא יקים אדם בית חרושת לחמרי נפץ, לא יפעילנו ולא ינהלנו, אלא לפי היתר מאת שר ובמקום שעליו ניתן ההיתר.

סימן ג': החסנתם של חמרי נפץ

5. לא יחזיק אדם חומר מאושר ולא יחסנהו אלא במחסן לחמרי נפץ.
6. לא יחזיק אדם חומר בלתי מאושר ולא יחסנהו, אלא לפי היתר החסנה מאת מפקח ואלא אם יוצר החומר לפי היתר כאמור בסעיף 3.
7. לא יקים אדם מחסן לחמרי נפץ, לא יפעילנו ולא ינהלנו אלא לפי היתר מאת מפקח ובמקום שלגביו ניתן ההיתר.

סימן ד' : המכחך בחמרי נפץ

מכירת
חומר נפץ
וקנייתו
יבוא ויצוא
של חומר נפץ
הזבלת
חמרי נפץ

8. לא ימכור אדם ולא יקנה חומר נפץ אלא לפי היתר מאת שר.

9. לא ייבא אדם חומר נפץ, ולא ייצא אותו, אלא לפי היתר מאת שר.

10. לא יעביר אדם חומר נפץ ממקום למקום, אם בכלי הסעה ואם באופן אחר, אלא לפי היתר מאת מפקח או באמצעות אדם שיש בידו היתר כזה.

סימן ה' : סמכויות עור

הבטחת
השמירה על
חוראות החוק

11. (א) מפקח רשאי בכל עת לערוך בקורת על מנת לבדוק אם ממלאים אחרי חוראות חוק זה.

(ב) בעריכת בקורת לפי סעיף קטן (א) רשאי המפקח —

(1) להיכנס בכל עת לכל מקום שיש לו יסוד להניח שמחזיקים בו חמרי נפץ, או שמבצעים בו עבירה על הוראה מהוראותיו של חוק זה, ולבדוק כל דבר הנמצא באותו מקום, לרבות הפנקסים המתנהלים בו, וליטול דוגמה מכל דבר לשם בדיקה;

(2) להשתמש בכל הסמכויות הנתונות לפקיד משטרה בדרגת מפקח בסעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), והסעיפים 3 ו-4 לפקודה האמורה יחולו על כל הודעה שרשם המפקח תוך שימוש בסמכויות אלה.

(ג) כל אדם הנוגע בדבר חייב, ככל שנידרש לכך מאת מפקח, למסור לו ולשליחיו ידיעות ומסמכים, שלדעת המפקח יש בהם כדי להקל על ביצועו של חוק זה, אולם לא יידרש אדם למסור ידיעות או מסמכים העלולים להפגילו.

12. (א) נוסח מפקח, אגב עריכת בקורת כאמור בסעיף 11, כי בחומר נפץ פלוגי, נוהגים ייצור או תהליך עבודה אחר, או החסנה או הובלה, שהן, לדעתו, בניגוד להוראה מהוראותיו של חוק זה, או שיש בהן, לדעתו, סכנה תכופה לחיי אדם, רשאי המפקח לצוות, בצו חתום בידו, להפסיק אותם ייצור, תהליך עבודה, החסנה או הובלה, עד שהמעוות יתוקן להנחת דעתו של המפקח; צו כזה ייקרא "צו הפסק".

(ב) נתן מפקח צו הפסק ולא בוצע הצו בתוך התקופה שנקבעה בו, רשאי המפקח לאחוז בכל האמצעים הדרושים לביצוע הצו ולהשתמש בכוח במידת הדרושה לכך.

(ג) מתן צו הפסק וביצועו אין בהם כדי לפסול מאחריות פלילית לכל עבירה על הוראה מהוראותיו של חוק זה.

13. (א) שר המשפטים ימנה, לענין סימן זה, ועדת ערעור של שלושה ובהם שופט אחד שישמש יושב ראש.

(ב) הודעה על הקמתה של ועדת הערעור, על הרכבה ועל כתבתה תפורסם ברשומות.

(ג) (1) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות הקובעות את סדרי הדין לפני ועדת הערעור;

(2) ועדת הערעור תקבע בעצמה את סדרי דינה בכל שלא נקבעו בתקנות.

¹ חוקי א"י, כרך א', פרק 5"ד, עמ' 430.

הצעות חוק 102, י"ה באייר תש"ג, 5.8.1953.

14. (א) הוראה עצמו נפגע על ידי צו הפסק או על ידי סירוב המפקח לבטל את הצו לאחר שתוקן המעוות רשאי לערער לפני ועדת הערעור.
(ב) הערעור יוגש לוועדת הערעור בשני טפסים; טופס אחד תמציא הועדה למפקח שנתן את הצו.

ערעור על צו הפסק

(ג) הגשת ערעור על צו הפסק אינה מעכבת את ביצוע הצו.
(ד) ועדת הערעור רשאית לאשר צו הפסק, לשנותו או לבטלו.
(ה) אין אחרי החלטת ועדת הערעור ולא כלום.

15. (א) מי שמוסמך לתת היתר לפי חוק זה רשאי לתתו בתנאים ובסייגים שייראו לו, ומשעשה כן חייב בעל ההיתר למלא אחרי כל תנאי או סייג כזה.
(ב) נותן ההיתר רשאי לדרוש מהמבקש, כתנאי קודם למתן ההיתר, כל תעודה שתסייע לו בשיקול דעתו.

הוראות כלליות בנוגע להיתרים

16. (א) המייצר חומר נפץ, או המחסינ אותו, או המחזיק אותו בכל דרך אחרת, פרט להעברה בהיתר לפי חוק זה, יציג את ההיתר בכל עת במקום שבו הוא מייצר או מחסין או מחזיק אותו חומר כאמור.
(ב) המעביר חומר כאמור ישא את ההיתר כל זמן ההעברה.

הצגת היתר

17. בעל היתר לפי חוק זה חייב להראותו לכל שוטר הדורש זאת ממנו.

סמכויות המשטרה

18. היה לעובד הדואר או לעובד הרכבת יסוד להגיה, כי חבילה או מטען אחר שנשלחו או שהובלו בדואר או ברכבת או שנמסרו למשלוח או להובלה כאמור, מכילים חומר נפץ רשאי הוא לפתוח אותה בנוכחות קצין משטרה שדרגתו אינה פחותה מדרגת מפקח שני הכילו החבילה או המטען חומר נפץ, ובעלם אינו ידוע, יחולטו החבילה או המטען לאוצר המדינה.

סמכויות עובדי הדואר והרכבת

סימן ו' : הוראות שונות

19. (א) מי שעשה ללא היתר לפי חוק זה דבר שעשיתו טעונה היתר כזה, או שעשה אותו דבר בניגוד לתנאי או סייג שבהיתר, דינו — מאסר עד שתי שנים או קנס עד אלפיים לירות או שני הענשים כאחד, וחומר הנפץ שבו נעברה העבירה יחולט לאוצר המדינה.

ענשים

(ב) מי שעשה אחת מאלה:

(1) הפריע למי שמוסמך לפעול לפי חוק זה בביצוע סמכויותיו או מנע זאת ממנו;

(2) עבר על הוראה שניתנה לפי סעיף 11(ג);

(3) מסר הנדעה או מסמך לצורך חוק זה בידיעה שהם כוזבים בפרט חשוב, או שהיה לו יסוד להגיה שהם כוזבים בפרט חשוב;

(4) הפריע לכל אדם, או מנע ממנו, להתייצב לבקורת הנערכת לפי חוק זה או להיחקר בבקורת כזו.

דינו — מאסר עד שנה או קנס עד אלף לירות או שני הענשים כאחד.

(ג) מי שגרם, בזדון או מתוך רשלנות, להתפוצצות המסכנת חיי אדם או רכוש,

דינו — מאסר עד חמש שנים או קנס עד חמשת אלפים לירות או שני הענשים כאחד.

שותפות בעבירה	<p>20. (א) נעברה עבירה כאמור בסעיף 19 על ידי חבר בני אדם, מואגד או לא מואגד, אשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה חבר הנהלה, מנהל, שותף או פקיד אחראי של אותו חבר, אם לא יוכיח אחת מאלה:</p> <p>(1) שהוא לא ידע על ביצוע העבירה;</p> <p>(2) שהוא נקט כל האמצעים המתקבלים על הדעת בכדי למנוע את ביצוע העבירה.</p> <p>(ב) מקום שנעברה בו עבירה לפי סעיף 19, אשם בעבירה גם המחזיק באותו מקום, אלא אם יוכיח כאמור בסעיף קטן (א).</p>
שמירה תוקף	<p>21. האמור בחוק זה אינו בא לפגוע בכל סמכות שניתנה בחוק אחר ולא לגרוע מכל הוראה שבחוק אחר.</p>
איחלוקת החוק	<p>22. הוראות חוק זה לא יחולו על —</p> <p>(1) יבוא, ייצור, החסנה והובלה של חמרי נפץ, או על השימוש בהם, בידי צבא-הגנה לישראל, חיל המשטרה ושירות בתי הסוהר;</p> <p>(2) כלי יריה כמשמעותו בחוק כלי היריה, תש"ט—1949¹;</p> <p>(3) החזקה לשם מכירה של זיקוקין די נור בתנאים ובכמות שייקבעו בתקנות.</p>
העברת סמכויות	<p>23. שר רשאי להעביר לאחר את סמכויותיו לפי חוק זה, כולן או מקצתן, פרט לסמכות להתקין תקנות והסמכות למנות מפקח. הודעה על העברת סמכויות כאמור תפורסם ברשומות.</p>
ביצוע ותקנות	<p>24. (א) הממשלה רשאית להעניק לכל אחד מחבריה סמכות בביצוע חוק זה לרבות התקנת תקנות בכל דבר הנוגע לביצועו כאמור.</p> <p>(ב) הענקת סמכויות לפי סעיף קטן (א) יכולה להיות כללית או מסייגת.</p> <p>(ג) הודעה על הענקת סמכויות לפי סעיף קטן (א) תפורסם ברשומות.</p>
ביטול	<p>25. (א) בטלים —</p> <p>(1) פקודת חמרי פיצוץ, 1937²;</p> <p>(2) צו בדבר קניית חמרי פיצוץ, השימוש בהם והובלתם, תש"ט—1949³;</p> <p>(3) תקנה 138 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945⁴.</p> <p>(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), כל היתר שניתן לפי אחד החוקים המפורטים בסעיף הקטן האמור יראו אותו מיום תחילת תקפו של חוק זה, כאילו ניתן לפי חוק זה.</p>
תחילת תוקף	<p>26. תקפו של חוק זה הוא מיום ..... תשי"ג (..... 1953)</p>

¹ ספר החוקים 18 מיום י"ד באב תש"ט (7.8.49), עמ' 43.
² ע"ד מס' 711 מיום 19.8.37, חוס' 1, עמ' 165.
³ סובץ התקנות 37 מיום י"ז באיול תש"ט (11.9.49), עמ' 475.
⁴ ע"ד מס' 1442 מיום 27.9.45, חוס' 2, עמ' 858.

דברי הסבר

הפיקוח על חמרי נפץ מוסדר עתה בחוקים שונים ומסור לרשימות שונות כגון מושל מחוז, המפקח על הבניה, מפקח עבודה, מפקח צבאי כמשמעותו בתקנות הגנה (שעת חירום), 1945 וכו'. הסמכויות של הרשויות השונות אינן מוגדרות די צרכן, גם אינן מספיקות לאור ההתפתחות הכלכלית של ארצנו. לפיכך תכליתו של החוק המוצע בזה היא לקבוע סמכויות ההולמות את התנאים החדשים ולהגדירן במדויק.

סימן א' של החוק המוצע מגדיר את נושא הפיקוח — "חומר נפץ" — שיהיה כולל גם כל חומר שהממשלה הכריזה עליו, באכרזה שפורסמה ברשומות, כעל "חומר נפץ". הפיקוח מסור ל"שר", היינו לחבר הממשלה שהממשלה תעניק לו סמכות לבצע את החוק; הענקה כזו יכולה להיות כללית או מסוייגת.

ייצורם של חמרי נפץ, וכן הקמת בית חרושת לכך טעונים היתר של שר (סימן ב'). הוא הדין לגבי מכירתו של חומר נפץ, קנייתו, יבואו, יצואו וכו' (סימן ד').

הפיקוח על החסנתם והחזקתם של חמרי נפץ מסור למפקח המתמנה על ידי השר. אין התחסנה מותרת אלא במחסן לחמרי נפץ שאושר על ידי המפקח (סימן ג').

החוק המוצע מעניק למפקח את הסמכות לערוך בקורת להבטחת שמירתן של הוראות החוק ולהיפנס לשם כך למקומות עבודה או החסנה לשם עריכת בדיקה, לדרוש מסירת ידיעות והצגת מסמכים וכו'. נתגלה למפקח שנוהגים בחומר נפץ, ייצור, החסנה וכו' שלא בהתאם להוראות החוק, או באופן שיש בו סכנה תכופה לחיי אדם, רשאי הוא לצוות להפסיק אותו ונהג. הרואה עצמו נפגע בצו כזה, רשאי לערער לפני ועדת ערעור מיוחדת בראשותו של שופט בית משפט מתוזי (סימן ה').

חמרי נפץ הנמצאים בשימוש בצבא-הגנה לישראל, וכן כלי ירייה שחוק כלי היריה, תש"ט—1949, חל עליו תיקוין דיי-גור המוחזקים לשם מכירה בתנאים שייקבעו בתקנות— יוצאים מכלל הוראות החוק המוצע (סימן ו', סעיף 22).

חוק ביטול פקודת החקירה במקרי שריפה, תשי"ג—1953

1. פקודת החקירה במקרי שריפה, 1937¹ — בטלה.

ביטול

דברי הסבר

פקודת החקירה במקרי שריפה, 1937, מטילה חובה על המשטרה לערוך חקירה בכל מקרה שפרצה שריפה, ולשלוח דין וחשבון עליה למפקח הכללי של המשטרה ולשופט השלום הראשי שבמחוז שבו פרצה השריפה; שופט השלום הראשי יכול לערוך חקירה במקורה של השריפה או בגורמיה. חקירה זו מתנהלת כחקירה משפטית, אולם ערכה אינפורמטיבי גרידא, כי לאחר שערך חקירה חייב שופט השלום לשלוח דין וחשבון על חקירתו לשר המשטרה, לתשומת לבו.

הוראות אלה מטילות מצד אחד, עבודה משרדית רבה על המשטרה, ומצד שני אין המפקח הכללי של המשטרה ושופטי השלום הראשיים משתמשים בדינים וחשבונות

¹ ע"ר מס' 667 מיום 18.2.37, חוס' 1, עמ' 142.

אלה מחמת שאינם רואים צורך בכך ומחמת חוסר אפשרות כאחד. במשך חמש עשרה שנות קיומה של הפקודה ידועים רק שני מקרים של עריכת הקירה לפיה על ידי שופט שלום ראשי.

מתברר שבדרך כלל אין צורך לערוך הקירה מיוחדת. החורגת ממסגרת הקירה רגילה שעורכים אותה ממילא בכל מקרה המעורר חשד של עבירה פלילית. ואף אם יתגלה צורך בחקירה מיוחדת ניתנת בחוק הקיים אפשרות נאותה לכך על ידי מינוי ועדת הקירה לפי פקודת ועדות הקירה¹ ואילו פקודת החקירה במקרי שריפה², 1937, מחייבת את המשטרה בעבודה משרדית רבה ומיוחדת. מטעמים אלה מוצע לבטל את הפקודה האמורה.

חוק האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג—1953

פירושים	1. בחוק זה —
	„בית ספר לרפואה“ פירושו — אוניברסיטה או בית ספר לרפואה בישראל שהוכרו על פי פקודת מתעסקים ברפואה, 1947. ²
כיתור גויות	2. גוייתו של אדם שהסכים בכתב כי תשמש למטרות מדעיות, וכן גוייתו של אדם שהרשאי לדרוש אותה לפי התקנות לא דרש אותה תוך הזמן ובדרך שנקבעו בתקנות — מותר לבתרה בבית ספר לרפואה לצרכי לימוד ומחקר.
חובות הודעה ופסידה	3. מי שברשותו גויה כאמור בסעיף 2, יודיע על כך לבית הספר לרפואה וימסרנה לו לפי דרישתו, תוך הזמן ובדרך שנקבעו בתקנות; אך אין הוראה זאת חלה על מי שהגויה נמסרה לו לשם קבורה בלבד.
איתחולת הוראות פקודת בריאות העם	4. הוראות הסעיפים 8 (2) ו-22 (6) (א) של פקודת בריאות העם, 1940, לא יחולו על גויה כאמור בסעיף 2 ובמקומן יבואו הוראות שייקבעו בתקנות.
קבורה	5. (א) לא יאוחר משנה מהיום שבו נתקבלה הגויה בבית הספר לרפואה יובאו הגויה וחלקיה המבהירים לקבורה לפי דיני העדה הדתית שעמה נמנה המת, ובית הספר לרפואה ישא בכל הוצאות הקבורה. (ב) מותר לבית הספר לרפואה לשמור על הגויה או על חלקים ממנה, אם הסכים לכך הנפטר בכתב, או אם הרשאי לדרוש אותה לפי התקנות לא התנגד לכך תוך הזמן ובדרך שנקבעו בתקנות.
ניתוחי אנטומיה פתולוגית	6. מותר לרופא לנתח גויה לשם קביעת סיבת המוות או כדי להשתמש בחלק ממנה לריפוי של אדם, אם נקבע בתעודה שנתמנה על ידי שלושה רופאים שהוסמכו לכך בהתאם לתקנות, כי הניתוח משמש לאחת המטרות האמורות.
ענשים	7. (א) העובר על הוראות סעיף 3 והמנתח גויה שלא לפי הוראות סעיף 6 — אשם בעוון. (ב) העובר על הוראות סעיף 5 (א), דינו — קנס עד מאתיים לירות.
כיצוע ותקנות	8. שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.
סייג	9. חוק זה לא יפגע בהוראות פקודת חוקרי סיבות מוות. ⁴

¹ חוקי א"י, פרק כ"א, עמ' 152.
² ע"ר מס' 1637 מיום 30.12.47, תוס' 1, עמ' 262.
³ ע"ר מס' 1685 מיום 20.12.40, תוס' 1, עמ' 191.
⁴ חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ו, עמ' 367.

דברי הסבר

הצורך בהוראות חוקיות שיאפשרו קבלת גויות לצרכי הוראה ומחקר, געשה דחוף ביותר, עם הקמת בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה.

הבעיה נידונה עוד בתקופה שלפני הקמת המדינה, ובזמנו הושג הסכם בין הרבנות הראשית ובין הנהלת בית החולים האוניברסיטאי "הדסה" בירושלים, שתכליתו היתה למנוע פגיעה בדיני ישראל.

החוק המוצע קובע שני סוגים של הוראות: האחד מתייחס לביתור גויות לצרכי הוראת הרפואה, והאחד לניתוחים לשם קביעת סיבת המוות ולשימוש בחלקי גויה לריפויים של אנשים.

החוק המוצע מחייב להעמיד לרשותו של בית ספר לרפואה המוכר כחוק בישראל גויותיהם של אנשים שהסכימו בכתב שגויותם תשמש למטרות מדעיות, וכן של אנשים שגויותם לא נדרשה לשם קבורה תוך זמן מסוים על ידי הרשאים לדרשה, כפי שייקבע בתקנות (סעיף 2).

כל מי שנמצאת ברשותו גויה שבית-ספר לרפואה רשאי לדרוש אותה, חייב להודיע על כך (סעיף 3).

בית הספר לרפואה חייב להביא את הגויה לקבורה על חשבוננו, בהתאם לדיני העדה הדתית שעמה נמנה המת. תוך שנה מיום קבלתה (סעיף 5).

כדי שלא לבוא בסתירה לדינים אחרים בענין זה מגביל החוק המוצע את תחולתו של שתי הוראות של פקודת בריאות העם, 1940, והן:

(1) ההוראה הכלולה בסעיף 8 (2), שאין להשהות קבורתו של מת יותר מ-48 שעות לאחר פטירתו;

(2) ההוראה הכלולה בסעיף 22 (6) (א), האוסרת להוציא מבית חולים גופת אדם שמת ממחלה מידבקת, אלא לשם קבורה בלבד.

הוראות אלה לא יחולו מעכשיו על גויה שיש להעמיד לביתור לפי סעיף 2 לחוק זה (סעיף 4).

כן מוצע להתיר ניתוח גויות לשם קביעת סיבת המוות. מטרת ניתוחים אלה היא לקבוע את סיבת המוות במקרה ספק ולסייע בכך גם להתמחותם והתקדמותם המקצועית של הרופאים וכן לעזור למניעת מחלות, כגון על ידי הדרכת בני משפחת הנפטר בנקיטת אמצעי זהירות, כשקיים חשש של מחלה תורשתית.

בימינו משתמשת הרפואה בחלקי גויה לריפויים של בני אדם, כגון לשם הרכבה או לשם מילוי מקומם של אברים חסרים. החוק מציע להתיר את השימוש בחלקי גויה לצורך זה. ניתוחים כאלה מותרים בהיתר של שלישה רופאים (סעיף 6).

החוק המוצע לא יפגע בהוראות פקודת חוקי סיבות מוות, המתיר ביתור גויות במקרה מוות בלתי טבעי (סעיף 9).